

ИЗЛОЖБА EXHIBITION
**МАКЕДОНИЈА
ВО СВЕТОТ НА
ХЕРАЛДИКАТА** **MACEDONIA
IN THE WORLD
OF HERALDRY**

heraldika.org.mk

Наслов
ИЗЛОЖБА: Македонија во светот на хералдиката

Каталог на изложбата Македонија во светот на хералдиката по иницијатива на Ставре Џиков, за прв пат поставена во Радовиш на 10. 10. 2024 година.

Автори
д-р Иван Нацевски <https://orcid.org/0000-0002-7169-6039>
д-р Јован Јоновски <https://orcid.org/0000-0003-2448-3441>

Ликовно уредување
Димитриј Михајловски <https://orcid.org/0009-0005-2630-5253>

Издавач
Македонско грбословно друштво - Скопје
heraldika.org.mk
070 252 989
076 452 943

Лектура
Евгенија Стојанова

Уредник
Јован Јоновски

ISBN 978-608-66337-1-4

Македонското грбословно друштво (МГД) е водечки авторитет во Македонија за хералдика, вексилологија (наука за знамиња), фалеристика (ордени и медали) и сродни области. Основано на 15 јули 2003 г. и реструктурирано во 2018 г. во Скопје, одигра клучна улога во оживувањето и стандардизирањето на хералдичките традиции во земјата.

Клучни активности и придонеси
Дизајн на официјални симболи: МГД дизајнира или советува за грбови и знамиња за институции како што се:

- Претседателот на Македонија
- Македонската православна црква – Охридска архиепископија
- Владин предлог за грб на Република Македонија 2014
- Неколку општини, вклучувајќи ги Радовиш, Охрид, Крива Паланка, Ново Село и Кочани.

Хералдички регистар: води формален регистар на грбови, издавање официјални матрикули и нивно објавување во списанието „Македонски хералд“.

Истражување и образование
Спроведува истражувања и организира предавања и работилници,

Меѓународно признание
Член на Меѓународната конфедерација за генеалогичка и хералдика (CIGH) и Меѓународната федерација на вексилолошки здруженија (FIAV).

Публикации
Македонски хералд, двојазично македонско-англиско научно списание

Title
EXHIBITION: Macedonia in the World of Heraldry

Catalog of the exhibition Macedonia in the World of Heraldry at the initiative of Stavre Dzikov, first exhibited in Radovich on 10. 10. 2024.

Authors
Dr. Ivan Nacevski <https://orcid.org/0000-0002-7169-6039>
Dr. Jovan Jonovski <https://orcid.org/0000-0003-2448-3441>

Graphic editor
Dimitrij Mihajlovski <https://orcid.org/0009-0005-2630-5253>

Publisher
Macedonian Heraldic Society - Skopje
heraldika.org.mk
+389 70 252 989
+389 76 452 943

Proofreading
Evgenija Stojanova

Editor
Jovan Jonovski

ISBN 978-608-66337-1-4

The Macedonian Heraldic Society (MHS) is the leading authority in Macedonia on heraldry, vexillology (the study of flags), phaleristics (orders and medals), and related fields. Founded on 15 July 2003, and restructured in 2018 in Skopje, it has played a pivotal role in reviving and standardizing heraldic traditions in the country.

Key Activities and Contributions
Design of Official Symbols: MHS has designed or advised on the coats of arms and flags for institutions such as:

- The President of Macedonia
- The Macedonian Orthodox Church – Ohrid Archbishopric
- Government proposal for Coat of Arms of Republic of Macedonia 2014
- Several municipalities including Radovich, Ohrid, Kriva Palanka, Novo Selo and Kochani.

Heraldic Register: maintaining a formal register of coat of arms, issuing official matriculas and publishing them in the journal, Macedonian Herald.

Research & Education
Conducts research and hosts lectures and workshops,

International Recognition
Member of the Confédération Internationale de Généalogie et d'Héraldique (CIGH) and the International Federation of Vexillological Associations (FIAV).

Publications
Macedonian Herald, a bilingual Macedonian-English scientific journal

Македонија во светот на хералдиката

Изложбата „Македонија во светот на хералдиката“ претставува прво прикажување на дел од хералдичкото наследство и модерна хералдика, низ градовите во Македонија, на Македонското грбословно друштво (МГД). Авторите на изложбата, потпретседателот и хералд вардарски Иван Нацевски, претседателот и главен хералд д-р Јован Јоновски, заедно со персевантот пчински Димитриј Михајловски на МГД, кој се погрижи за ликовното уредување на изложбата, даваат увид во најновите истражувања на МГД.

Претходно, пред петнаесет години, Јоновски ја постави постојната поставка „Хералдика на Македонија“ во Музејот на Македонија, која сè уште може да се посети. Овој пат, изложбата, надополнета со резултатите од последните 15 години, станува подостапна за граѓаните од другите градови на Македонија (сл. 1).

Македонското грбословно друштво и неговиот претеча Македонското хералдичко здружение постојат веќе 21 година. Основните цели на друштвото се истражување, промоција и развој на македонската хералдика. За остварувањето на овие цели МГД презема повеќе различни активности. Главна активност на друштвото е издавањето на списанието „Македонски хералд“. Друга активност на здружението е учеството на научни собири во земјата и странство. Друштвото се разбира и

Macedonia in the World of Heraldry

The exhibition “Macedonia in the World of Heraldry” is the first presentation by the Macedonian Heraldic Society (MHS) of part of the heraldic heritage and modern heraldry in Macedonia to be shown throughout its cities. The authors of the exhibition, the vice-president and Vardar herald, Ivan Nacevski, the president and Chief Herald, Dr Jovan Jonovski, together with Pcinja Pursivant Dimitrij Mihajlovski of MHS, who designed of the exhibition, gave an insight into the latest research of MHS.

Previously, fifteen years ago, Jonovski set up the existing “Heraldry of Macedonia”, a permanent exhibition in the Museum of Macedonia, which can still be visited. This time, the exhibition, supplemented with the results of the last 15 years of research,

becomes more accessible to citizens from other cities of Macedonia (Fig. 1).

The Macedonian Heraldic Society and its predecessor, the Macedonian Heraldry Society, have existed for 21 years. The basic goals of the society are the research, promotion and development of Macedonian heraldry in general. For the realisation of these goals, MHS undertakes several different activities. The main activity of the society is the publication of its journal, Macedonian Herald. Another activity is the participation in scientific gatherings in the country and abroad. The society also devises coats of arms; for this purpose, a heraldic register is

сл. /Fig. 1

изработува грбови. За таа цел се води хералдички регистар, кој е единствен од таков вид во Македонија.

Истражувањата во областа на хералдиката во последната декада резултираа со нови, проширени и продлабочени знаења за грбот, односно грбовите на Македонија. Дополнително, активностите на друштвото во насока на популаризација на живата хералдика доведоа до зголемување на бројот на активно употребувани хералдички грбови кај нас. Така, покрај интересот за лични грбови, друштвото успеа да воспостави соработка и со општини, клубови, организации и институции, кои како круна на таа соработка веќе можат да се пофалат со свои хералдички достигнувања.

Сосема логично, се наметна прашањето како овие нови истражувања да бидат претставени и доближени до пошироката македонска јавност. По предлог на нашиот грбоносец, познат публицист и неуморен борец за промоција на македонштината, господин Ставре Џиков, ја реализиравме идејата за хералдичка изложба. Уште на самиот почеток, особен интерес за изложбата изрази Центарот за култура „Ацо Караманов“ од Радовиш. Во тесна соработка со Никола Миовски и со поддршка на градоначалникот на Општина Радовиш, Ацо Ристов, беа обезбедени средства за материјализација на идејата. Изложбата беше подготвена и првпат беше поставена по повод 10 јуни, меѓународниот ден на хералдиката, во Галеријата во Радовиш каде што остана цела недела (сл. 2). Изборот на датум за отворањето беше симболичен и во традиција со повеќегодишната практика на МГД на истиот ден да организира активности со цел популаризација на хералдиката во Македонија.

maintained, which is one of a kind in Macedonia.

Research in the field of heraldry in the last decade has resulted in new, expanded and deepened knowledge about coats of arms, i.e. coats of arms of Macedonia. In addition, the society's activities aimed at popularising living heraldry led to an increase in the number of actively used coats of arms in our country. Thus, in addition to the interest in personal coats of arms, the society managed to establish cooperation with municipalities, clubs, organisations and institutions that, as the fruit of that cooperation, now can boast their own heraldic achievements.

In due course, the question arose as to how this new research should be presented and brought closer to the wider Macedonian public. At the suggestion of our armiger, a well-known publicist and a tireless fighter for the promotion of Macedonia, Mr Stavre Dzhikov, the idea of a heraldic exhibition arose. From the very beginning, the Culture Centre “Aco Karamanov” from Radovich expressed a particular interest in the idea for the exhibition. In close cooperation with Nikola Miovski and with the support of the mayor of the municipality of Radovich, Aco Ristov, funds were provided for the materialisation of the idea. The exhibition was prepared and first opened on 10th June, International Heraldry Day, in the Gallery in Radovich, where it remained for a whole week (Fig. 2). The choice of opening date was symbolic and aligns with the long-standing practice of the MHS to organise activities aimed at popularising heraldry in Macedonia.

It should be noted that on 10th June, 1128, in Rouen (now France), King Henry I of England knighted his future son-in-law, Godfrey Plantagenet.

сл. /Fig. 2

Треба да се напомене дека на 10 јуни 1128 година, во Руен (сегашна Франција) англискиот крал Хенри I го прогласил својот иден зет Годфри Плантагенет за витез. Во таа пригода му бил доделен грб, на син штит, шест златни лавови 3-2-1. Ова се смета за прв запис на доделување грб во историјата. Затоа овој датум е прогласен за светски ден на хералдиката.

По успешното отворање во Радовиш, беше пројавен интерес од многу општини и општински организации. Најнапред ЦК „Трајко Прокопиев“ од Куманово побара изложбата да биде поставена и таму (сл. 3). Така, на 11 јули таа беше отворена пред кумановската јавност, каде што од стотина присутни на отворањето, на едно место се најдоа и дузина грбоносци чии грбови се заведени во Македонскиот хералдички регистар, што претставува посебен настан.

По две недели, колку што траеше изложбата, со посебен ентузијазам беше прифатена поканата од Крушево изложбата да биде дел од научно-културните средби „10 дена Крушевска Република“. Во соработка со Борис Маркоски и Зоран Богески од Историскиот музеј

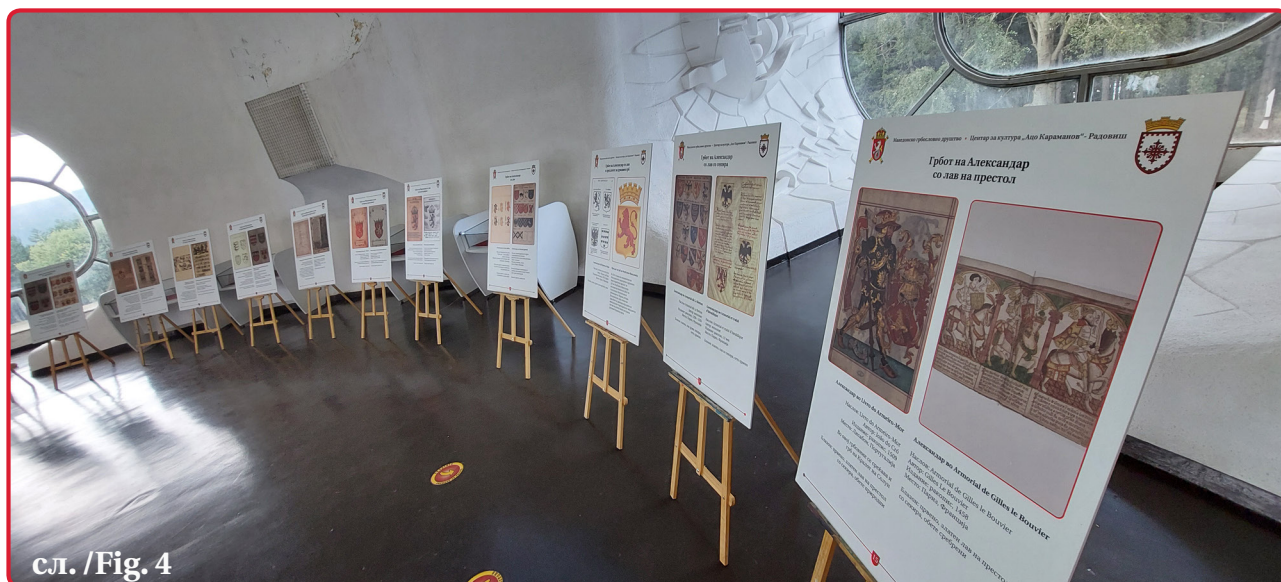
On that occasion he was granted a coat of arms, Azure, six lions Or 3-2-1. This is considered to be the first record of the granting of a coat of arms in history. That is why this date has been declared International Heraldry Day.

After the successful opening in Radovich, interest was expressed by many municipalities and municipal organisations. First of all, Culture Centre “Trajko Prokopiev” from Kumanovo asked that the exhibition be shown there as well (Fig. 3). So, on 11th July, it was opened to the Kumanovo public, where, out of a hundred present at the opening, there were also a dozen armigers whose personal coats of arms are recorded in the Macedonian heraldic register, which represented a special event.

After two weeks, as long as the exhibition lasted, the invitation from Krushevo was accepted with special enthusiasm to bring the exhibition a part of scientific-cultural manifestation “Ten days of Krushevo Republic”. In cooperation with Boris Markoski and Zoran Bogeski from the History Museum

сл. /Fig. 3

сл. /Fig. 4

во Крушево, на 3 август во споменикот Илинден беше свечено отворена изложбата (сл. 4). Во таа пригода, проследена со богата уметничка програма, поздравен говор одржа и градоначалникот на Општина Крушево, Томе Христоски.

На 3 септември изложбата беше поставена во Ликовникот салон на Центарот за Култура Марко Цепенков во Прилеп. Отворањето беше проследено со голем интерес од страна на прилепската јавност, а по тој повод свој говор одржа претседателот на МГД Јован Јоновски и почитуваниот Ставре Џиков (сл. 5).

Од Прилеп по десет дена се продолжи пелагониската турнеа во Битола. Така на 13 септември во организација на КИЦ Битола во Офицерскиот дом во прекрасна атмосфера беше претставена изложбата пред битолската јавност (сл. 6). Месец дена подоцна со мирисот на зрелите јаболка изложбата беше отворена и пред љубопитната ресенска публика.

На 19 октомври во Ресенски сарај пред заинтересираната публика имаше можност да чуе обраќање од страна на

сл. /Fig. 5

in Krushevo, the exhibition was officially opened on August 3 in the Ilinden monument (Fig. 4). On that occasion, followed by a rich artistic program, the mayor of Krushevo Municipality, Tome Hristoski, gave a welcoming speech.

On September 3, the exhibition was set up in the Fine Arts Salon of the Marko Cepenkov Cultural Center in Prilep. The opening was followed by great interest from the Prilep public, and on that occasion the president of the MGD Jovan Jonovski and the respected Stavre Dzikov gave speeches (Fig. 5).

From Prilep, ten days later, the Pelagonia tour continued in Bitola. Thus, on September 13, organized by the KIC Bitola in the Officers' Home in a wonderful atmosphere, the exhibition was presented to the Bitola public. A month later, with the smell of ripe apples, the exhibition was also opened to the curious Resen public.

On October 19, in the Resen Palace Saraj, the interested public had the opportunity to hear an address from the Mayor of Resen, Mr. Jovan Tozievski, as well as from the rep-

сл. /Fig. 6

градоначалникот на Ресен, г-дин Јован Тозиевски како и од претставниците на МГД Иван Нацевски и Димитриј Михајловски (сл. 7).

По успешното претставување во пелагонискиот регион изложбата го продолжи

својот пат на исток. Пред крајот на годината на 7 ноември по покана на Општинскиот мултимедијален центар Киро Глигоров во Штип изложбата беше претставена и пред штипјани (сл. 8).

Изложбата „Македонија во светот на хералдиката“ е поставена на 35 панели и се состои од два дела. Во првиот дел се претставени историски грбови поврзани со Македонија. Овој дел од изложбата се однесува на одбрани делови од научно-истражувачката дејност на друштвото.

Вториот дел од изложбата е посветен на живата македонска хералдика и се однесува на чисто грбословната работа на друштвото. Во овој дел се претставени современи македонски грбови повторно поделени во 3 поддела и тоа: грбови на институции и организации, општински грбови и лични грбови.

сл. /Fig. 7

representatives of the MGD Ivan Nacevski and Dimitrij Mihajlovski (Fig. 7).

After the successful presentation in the Pelagonia region, the exhibition

continued its journey east. Before the end of the year, on November 7, at the invitation of the Municipal Multimedia Center Kiro Gligorov in Shtip, the exhibition was presented to the people of Shtip (Fig. 8).

The exhibition “Macedonia in the World of Heraldry” is displayed on 35 panels and consists of two parts. In the first part, historical coats of arms related to Macedonia are shown. This part of the exhibition refers to selected parts of the society’s scientific research activity.

The second part of the exhibition is dedicated to living Macedonian heraldry and refers to the heraldic work of the society. In this section, modern Macedonian coats of arms are presented, again divided into 3 subsections: coats of arms of institutions and organisations, municipal coats of arms and personal coats of arms.

сл. /Fig. 8

ПО ПОВОД 10 ЈУНИ – СВЕТСКИОТ ДЕН НА ХЕРАЛДИКАТА

Центарот за култура „Ацо Караманов“ – Радовиш

и

Македонското грбословно друштво
организираат

ИЗЛОЖБА

МАКЕДОНИЈА ВО СВЕТОТ НА ХЕРАЛДИКАТА

отворање на 10 јуни 2024 во 20 часот
во Градска галерија – Радовиш

иницијатива:

**Ставре
Циков**

автори:

**Иван
Нацевски**

**Јован
Јоновски**

дизајн:

**Димитриј
Михајловски**

heraldika.org.mk

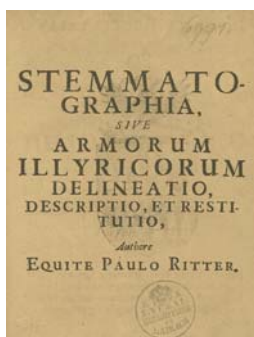

Македонија во светот на хералдиката

Во илирските грбовници

Изворите на грбовите на Македонија се среќават низ цела Европа, и можат да се поделат од повеќе аспекти, како време на појава, јазик на изворот, симболите на самите грбови итн.

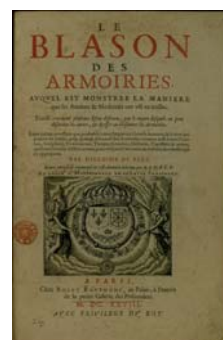
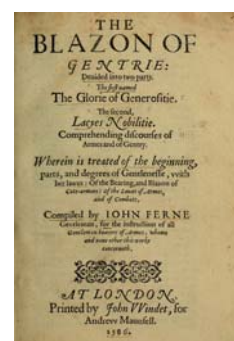
Главна карактеристика е местото каде што тие се појавуваат. Врз основа на местото на појава на изворите со македонски грб можеме да издвоиме две групи. Првата група ја претставуваат изворите од илирската хералдика. Тука спаѓаат македонскиот земски грб од илирскиот грбовник во сите негови преписи, како и македонските земски грбови од Стематографиите на Павле Ритер Витезовиќ и Христофор Жефаровиќ. Оваа група е најдобро проучена и најдобро обработена во книгата „Грбовите на Македонија“ од Александар Матковски.

Во европските грбовници

Втората група ја сочинуваат изворите кои не се дел од илирската хералдика и слободно може да се нарече вонилирска група. Вонилирската група поради својата опширност и разноликост може да се подели на две подгрупи.

Првата подгрупа ја сочинуваат грбовите на кралот на Македонија или само на Македонија, а втората ја сочинуваат припишаните грбови на Александар Македонски. Дополнително може да се издвои и трета подгрупа во која влегуваат припишаните грбови на Ематија, како и грбовите на одредени македонски владетели, градови и сл.

Проучување на хералдиката на Македонија

Во 20 век

Хералдиката е наука и уметност на грбовите, визуален идентитет, која настанува во Европа во 11 век, а Македонија се појавува во европската хералдика од 13 век. Ова богатство останува непознато и непроучено во Македонија до втората половина на 20 век.

Првиот кој објавува нешто за македонски грб во Македонија е Стјепан Антоњак во учебникот „Помошни историски науки“ од 1966 година.

Основната заслуга за почетоките на изучување и истражување на грбовите на Македонија има академик Александар Матковски. Тој во 1968 година објавува неколку статии на тема македонски земски грб, а во 1970 година го објавува своето капитално дело „Грбовите на Македонија“.

Во него Матковски прави каталоски преглед на оние извори со грбови на Македонија коишто нему му биле достапни во моментот на создавањето на делото. Тие три години се објавуваат уште неколку статии се објавуваат, по што настапува целосно затишје во изучувањето на грбовите на Македонија.

Со реиздавањето на книгата на Матковски во 1990 година, повторно се јавува интерес за грбовите на Македонија.

Во 21 век

Со создавањето на Македонското хералдичко здружение (МХЗ) во 2003 година, Јован Јоновски ќе почне поинтензивен и попродлабочен научен ангажман што ќе резултира со статија во 2009 година и две капитални дела од областа на македонската хералдика, „Симболите на Македонија“ во 2015 година и „Сонцето и лавот како симболи во хералдиката и вексилологијата на Македонија“ во 2019 година. Со овие две дела значајно ќе се продлабочат познавањата за појавата и развојот на грбовите на Македонија.

Особено значајни се статиите на Иван Нацевски за припишаните грбови на Александар Македонски во европските грбовници, и нивната поврзаност со земскиите грбови на Македонија во илирските грбовници.

Грбовите на Македонија се проучувани и од автори надвор од Македонија како Драгомир Ацовиќ од Србија и Иван Војников од Бугарија. Дополнителен поттик во продлабочувањето на познавањето од оваа област имаше и технолошкиот развој. Имено, дигитализацијата на библиотечните фондови низ светот како и нивното отворање за слободен пристап одигра голема улога во откривањето нови извори за кои претходно беа потребни огромни финансиски ресурси и премногу време.

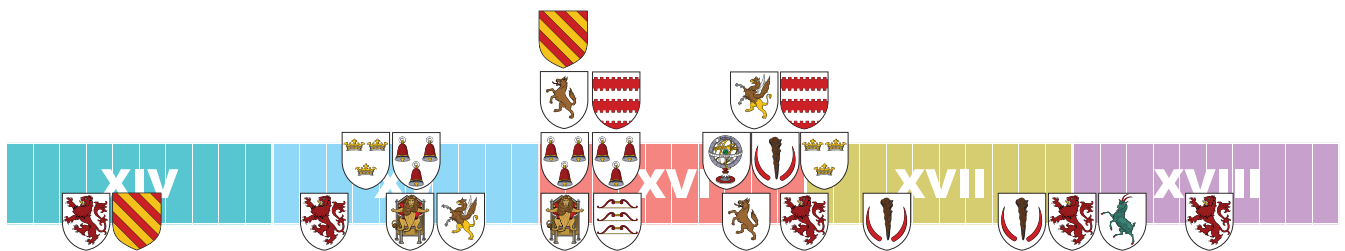

Распространетост низ простор и време

Просторна распространетост

Приказ на распространетоста на грбовниците по земји на кои ги содржат грбовите на: Македонија, кралот на Македонија, Македон, Александар Македонски и на Солунското царство, претставени со грбовата фигура

Временска оска

Временска оска на грбовниците кои ги содржат грбовите на: Македонија, кралот на Македонија, Македон, Александар Македонски и на Солунското царство, претставени со грбовата фигура

Грбот на Македонија со три свона

Македонија во Рихенталовата хроника

Наслов: Chronic des Konstanzer Konzils
(Хрониката на Констанечкиот собор)

Автор: Ulrich von Richental

Издание: печатено 1453 од Антон Сорг

Место: Аугсбург, Германија

Грбот на Македонија е под реден број 283 и е опишан како земјата на Александар Велики

Блазон: сребрено, три црвени свона

Македонија во Јергруеновиот грбовник

Наслов: JÖRG RUGEN: WAPPENBUCH
(Јергруенов грбовник)

Автор: JÖRG RUGEN

Издание: ракопис 1495/98, Баварија

Место: Инсбрук, Австрија

Во грбовникот под редни броеви 95 и 376 среќаваме грб насловен како грб на кралството Македонија. Грбот број 95 е идентичен со грбот од Рихенталовата хроника, додека пак, овој прикажан тука под реден број 376 претставува негова инверзија

Блазон: црвено, три сребрени свона

Грбот на Александар со три свона

Александар во Sammelband mehrerer Wappenbücher

Наслов: Sammelband mehrerer
Wappenbücher
(Збирка од неколку грбовници)
Автор: непознат
Издание: ракопис, околу 1530, Баварија
Место: Минхен, Германија

Збирка на неколку грбовници.
Во неа грбот на Александар
се среќава повеќепати

Блазон: златно, три црвени свона

Александар во Wappenbuch - BSB Cod.icon. 392 d

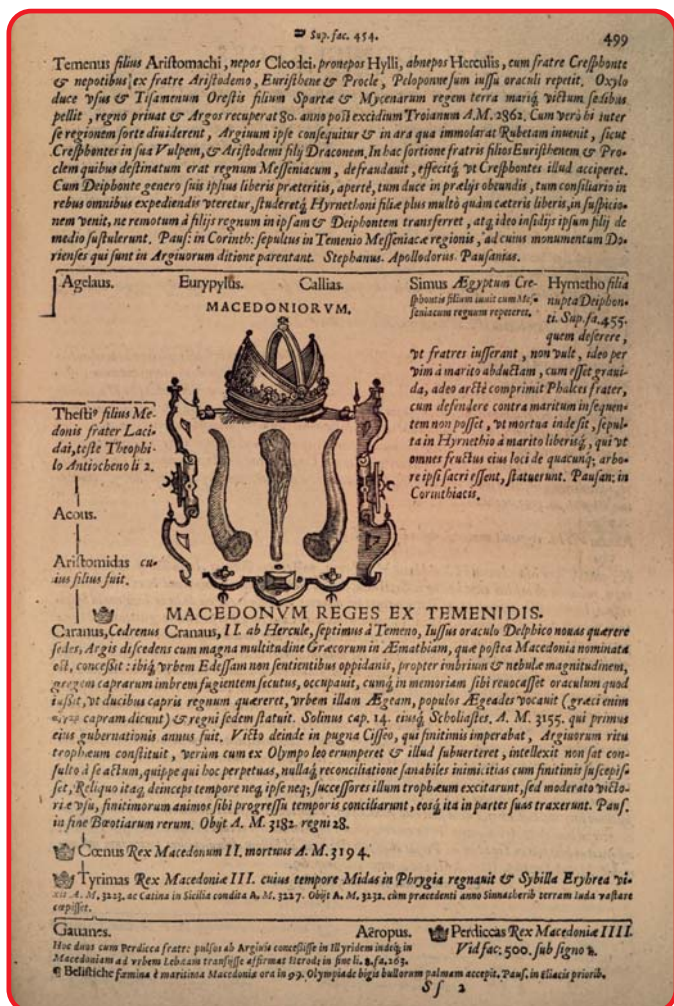
Наслов: Wappenbuch - BSB Cod.icon. 392 d
Автор: непознат
Издание: ракопис, 1500/50, Баварија
Место: Минхен, Германија

Грбот на Александар се среќава двапати.
Еднаш со блазонот прикажан тука и
уште еднаш грб со три круни

Блазон: 1. сино, три сребрени свона
2. златно, црн лав

Грбот на Македонија со тојага меѓу рогови

Македонија од Херонимус Хенингес

Наслов: Theatrum genealogicum
ostentans omnes omnium aetatum
familias heroum et heroinarum
Автор: Heronimus Henninges
Издание: печатено, 1598,
Магдебург, Германија

Во ова дело се среќаваат грбови
на повеќе личности од
македонската античка историја.
Грбот на Македонија го среќаваме
двапати како грб на Македонците

Блазон: тојага меѓу два рога (нема бои)

Македонија кај Петра Санта

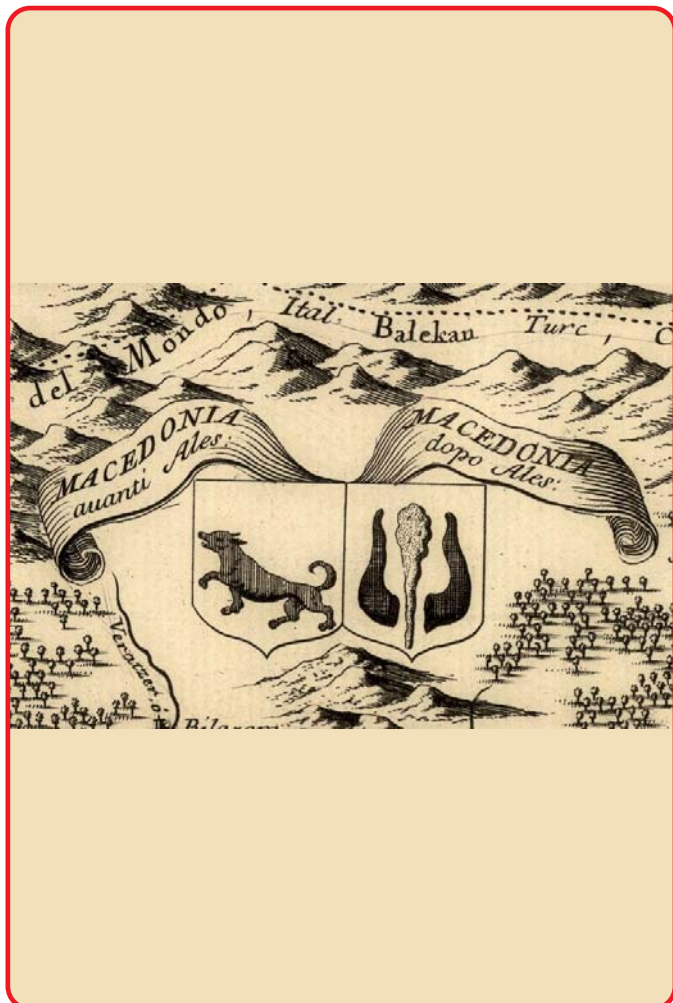
Наслов: Tesseræ gentilitiæ
(Благороднички ознаки)
Автор: Silvestre Petra Sancta
Издание: печатено, 1638,
Рим, Италија

И овде грбот е припишан на Македонците

Блазон: тојага меѓу два рога (нема бои)

Грбот на Македонија со тојага меѓу рогови

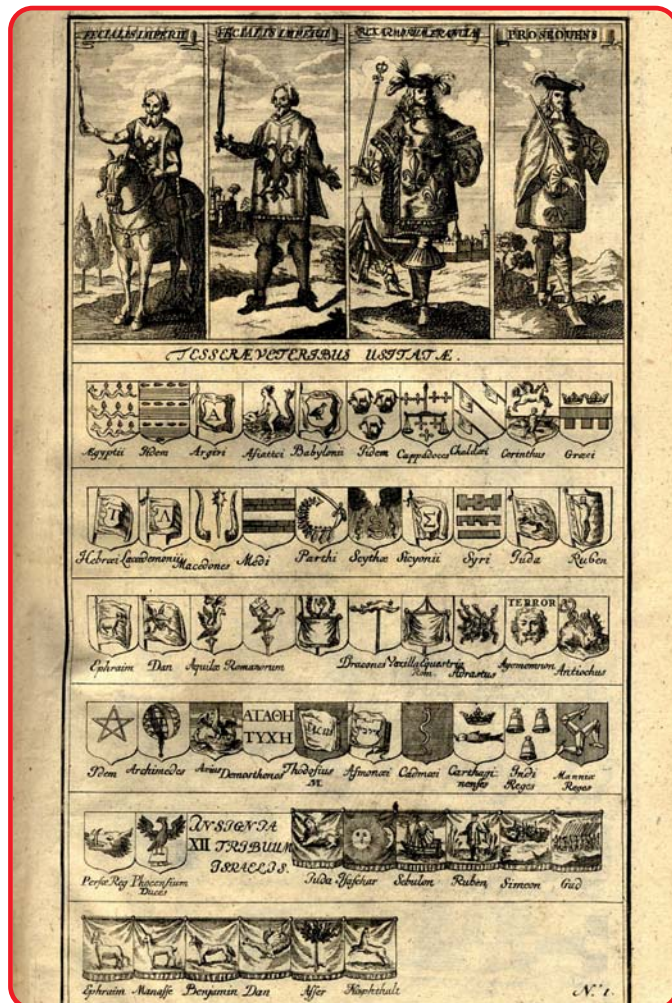

Македонија на картата на Винченцо Коронели

Автор: Винченцо Коронели
Издание: печатено, 1692
во Венеција, Италија

На картата среќаваме два грба на Македонија. Грбовите се поставени еден до друг, а над нив поминува лента на чии два краја пишува соодветно Македонија пред Александар (Macedonia avanti Ales) и Македонија по Александар (Macedonia dopo Ales)

Блазон: тојага меѓу два рога (нема бои)

Македонија кај Филип Јакоб Шпенер

Наслов: Insignium Theoria Seu Operis
Heraldici Pars Generalis

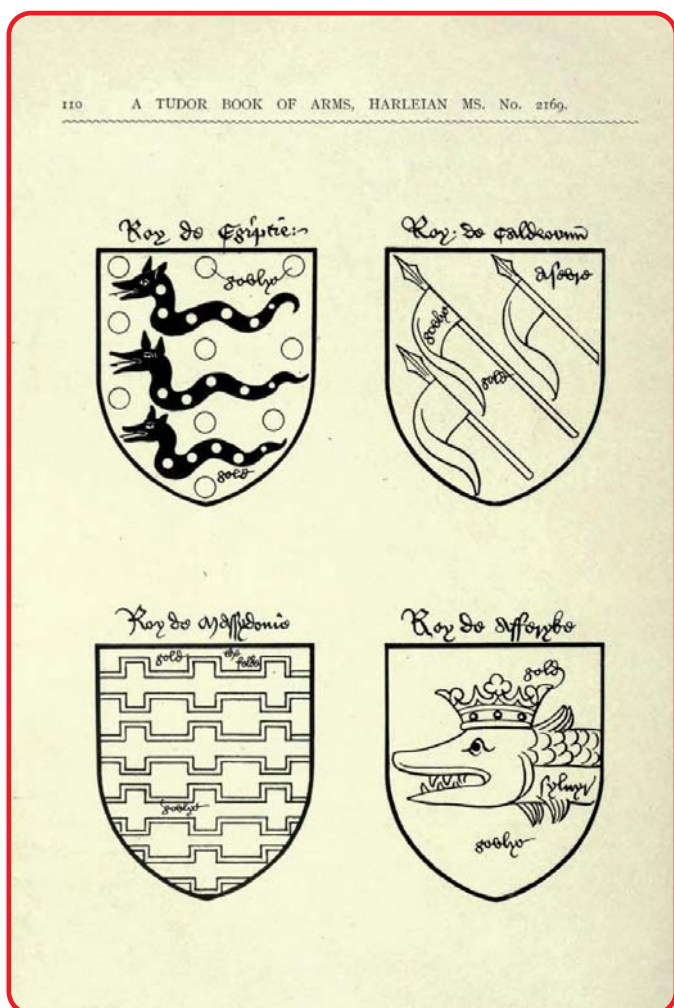
Автор: Philipp Jakob Spener
Издание: печатено, 1690, Франкфурт
на Мајна, Германија

И овде грбот е припишан на Македонците

Блазон: тојага меѓу два рога (нема бои)

Грбот на Македонија со градобрански ремени

Македонија во два тудоровски грбовника

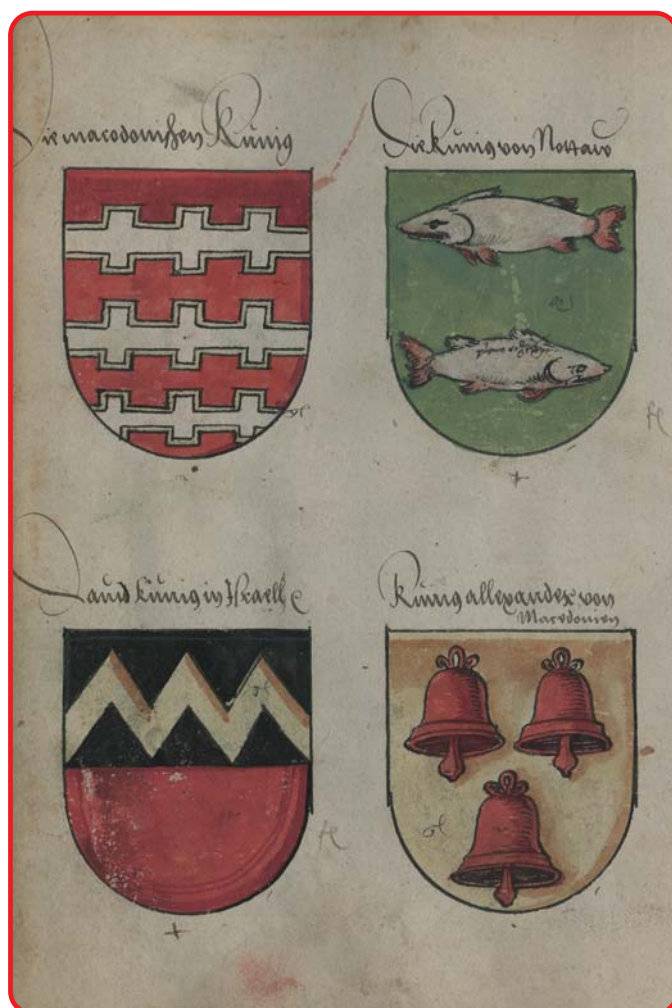
Наслов: Two Tudor Books

Автор: David Griffith

Издание: печатено, 1904 од David Foster
во Лондон, Англија

Се претпоставува дека
потекнува од средината на втората
половина на 15 век, односно од
владеењето на Хенри IV или Едвард IV

Блазон: златно, четири црвени ремени,
двојноградобрански, празни

Македонија во Sammelband mehrerer Warpenbücher

Наслов: Sammelband mehrerer
Warpenbücher

(Збирка од неколку грбовници)

Автор: непознат

Издание: ракопис, околу 1530, Баварија
Место: Минхен, Германија

Збирка на неколку грбовници. Во неа се
среќаваат и грбови на Александар

Блазон: црвено, три сребрени ремени
двојно градобрански, орамени златно

Грбот на Македонија со лав (илирска хералдика)

Македонија во Корениќ – Неориќ

Наслов: Грбовник Корениќ – Неориќ

Автор: за Матео Јериниќ

Издание: ракопис, 1595

Место: Загреб, Хрватска

Веројатно еден од првите грбовници од поредицата Илирска хералдика

Блазон: црвено, златен лав

Македонија во Лондонскиот грбовник

Наслов: Лондонски грбовник

Автор: непознат

Издание: ракопис, 1600

Место: Лондон, Англија

Веројатно еден од првите грбовници од поредицата Илирска хералдика

Блазон: црвено, златен лав

Грбот на Македонија со лав (стематографии)

Македонија кај Витезовиќ

Наслов: Stemmatalographia sive armorum
Illyricorum delineatio, descriptio et restitutio
Автор: Pavao Ritter Vitezović
Издание: печатено, 1701,
Виена, Австрија

Витезовиќ го користи образецот за грб на
Македонија воспоставен од Мавро Орбини

Блазон: златно, црвен лав

Македонија кај Жефаровиќ

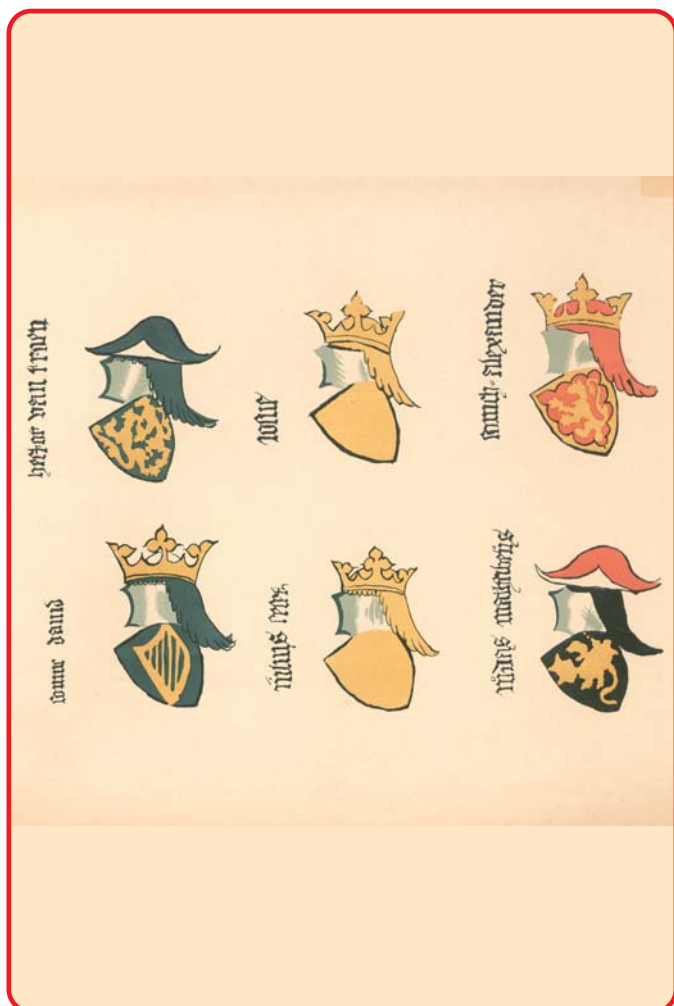
Наслов: Стематография. Изображение
оружий илирических
Автор: Христофор Жефаровиќ
Издание: печатено, 1741,
Виена, Австрија

Жефаровиќ во основа прави превод на
Стематографијата на Витезовиќ

Блазон: златно, црвен лав

Грбот на Александар со лав

Александар во Codex Seffken

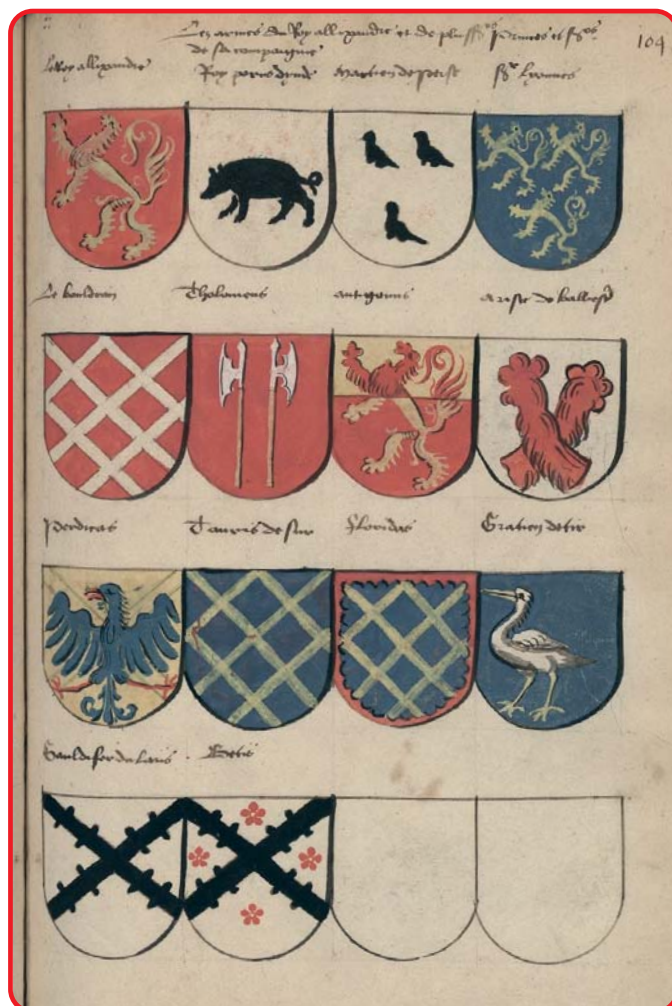
Наслов: Wappenbuch von den
Ersten: gen. "Codex Seffken"

Автор: непознат

Издание: ракопис 1379, печатено 1893
во Берлин, Германија

Ова е најстариот германски извор
со грб на Александар и единствен
кој прикажува лав

Блазон: црвено, златен лав,
облаковиден златен обраб

Александар во Armorial général

Наслов: Armorial général, d'origine
vraisemblablement lorraine,
précédé de deux courts traités de blason

Автор: непознат

Издание: ракопис, 15 век

Место: Париз, Франција

Во овој грбовник Александар се
среќава уште еднаш со друг блазон:
сино, три златни круни

Блазон: црвено, златен лав

Грбот на Александар со лав и предлогот за државен грб

Александар кај Жером де Бара

Наслов: Le blason des armoiries

Автор: Жером де Бара

Издание: печатено, 1579, Париз

Место: Париз, Франција

Блазон: златно, црвен лав вооружен сино

Предлог за грб на Република Македонија

Во 2014 година на иницијатива на Македонското хералдичко здружение беше изработен предлог за грб на Република Македонија заснован на блазон на грбот на Александар Македонски во грбовникот на Жером де Бара. Дополнително, врз основа на одредбите за државна хералдика од македонскиот територијално-хералдички систем на штитот беше поставена државна бедемска круна

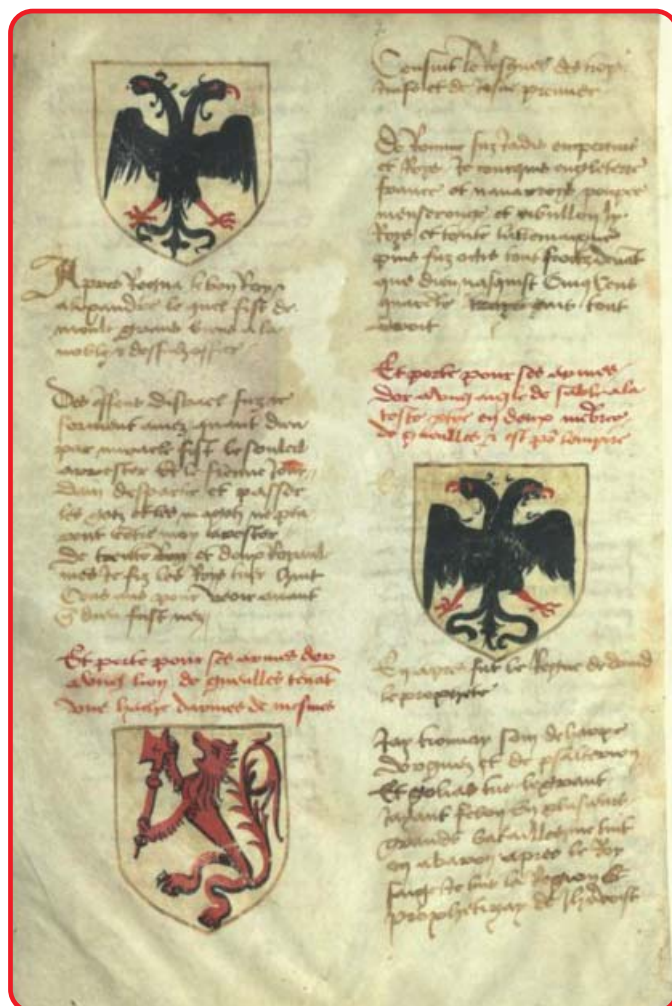
Грбот на Александар со лав со секира

Александар во Armorial dit Le Breton

Наслов: Armorial dit Le Breton
Автор: непознат
Издание: ракопис, 1290 – 1530
Место: Париз, Франција

Блазон: златно, лав држи секира,
сето црвено

Александар во Armorial et traité d'héraldique

Наслов: Armorial et traité d'héraldique
Автор: непознат
Издание: ракопис, 15 век
Место: Париз, Франција

Блазон: златно, лав со секира, сето црвено

Грбот на Александар со лав на престол

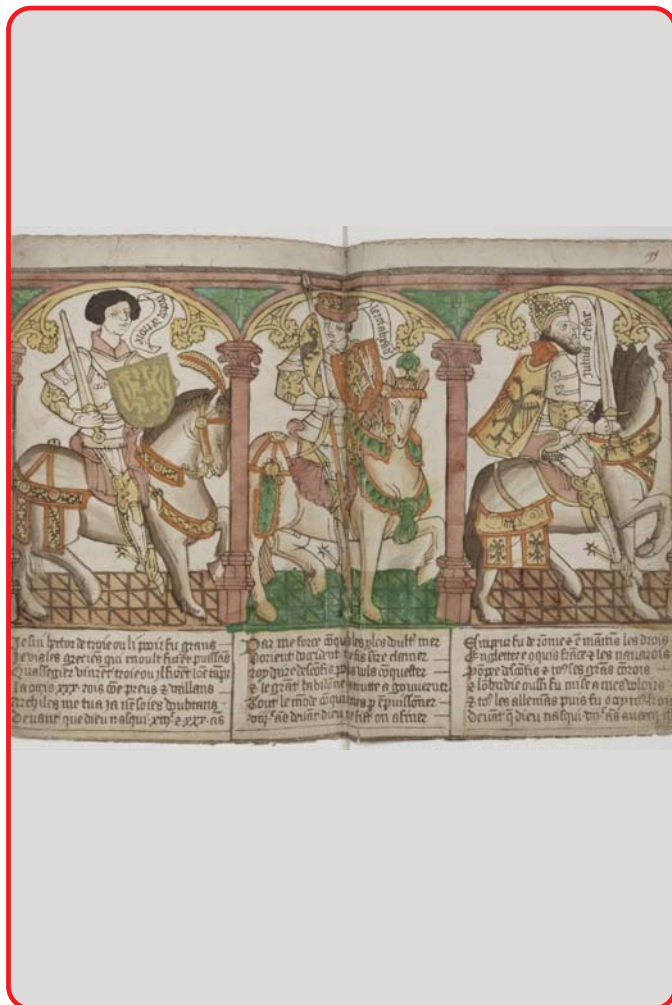

Александар во Livro do Armeiro-Mor

Наслов: Livro do Armeiro-Mor
Автор: João do Cró
Издание: ракопис, 1509
Место: Лисабон, Португалија

Во овој грбовник се среќава и
грб на Кралот на Солун

Блазон: црвено, златен лав на престол
со секира, обете природни

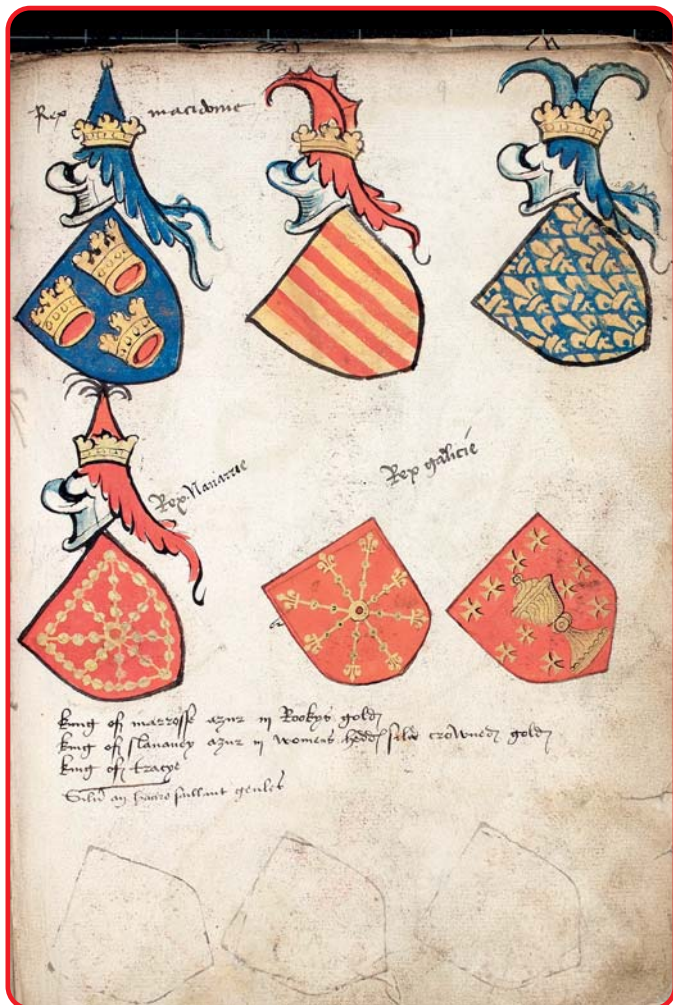
Александар во Armorial de Gilles le Bouvier

Наслов: Armorial de Gilles le Bouvier
Автор: Gilles Le Bouvier
Издание: ракопис, 1458
Место: Париз, Франција

Блазон: црвено, златен лав на престол
со секира, обете сребрени

Грбот на Македонија со три круни и верверица

Македонија во Хајалмајнскиот грбовник

Наслов: Hyghalmen Roll

Автор: непознат

Издание: ракопис, 1447 – 1455,

Келн, Германија

Место: Лондон, Англија

Блазон: сино, три златни круни (2,1)

Македонија во Милтенбершкиот грбовник

Наслов: Miltenberg Wappenbuch

Автор: непознат

Издание: ракопис, 1475 – 1500, Германија

Место: приватна колекција

Емблема: верверица црвено и сребрено,
на син појас три полумесечини златни

Грбот на Александар со три круни

Александар во Рихенталовата хроника

Наслов: Chronic des Konstanzer Konzils
(Хрониката на Констанечкиот собор)

Автор: Ulrich von Richental

Издание: печатено 1453 од Антон Сорг

Место: Аугсбург, Германија

Најверојатно се работи за рокада со грбот на Крал Артур од циклусот на деветте достоинственици. Ја има и Македонија

Блазон: сино, три златни круни (2,1)

Александар во La Vraie Histoire du Bon Roy Alixandre

Наслов: La Vraie Histoire du
Bon Roy Alixandre

Автор: Псевдо Калистен

Издание: ракопис, прва половина на XV век

Место: Лондон, Англија

Блазон: црвено, три златни круни (2,1)

Грбовите на Македонија и Александар со јарец

Македонија во Koloriertes Wappenbuch

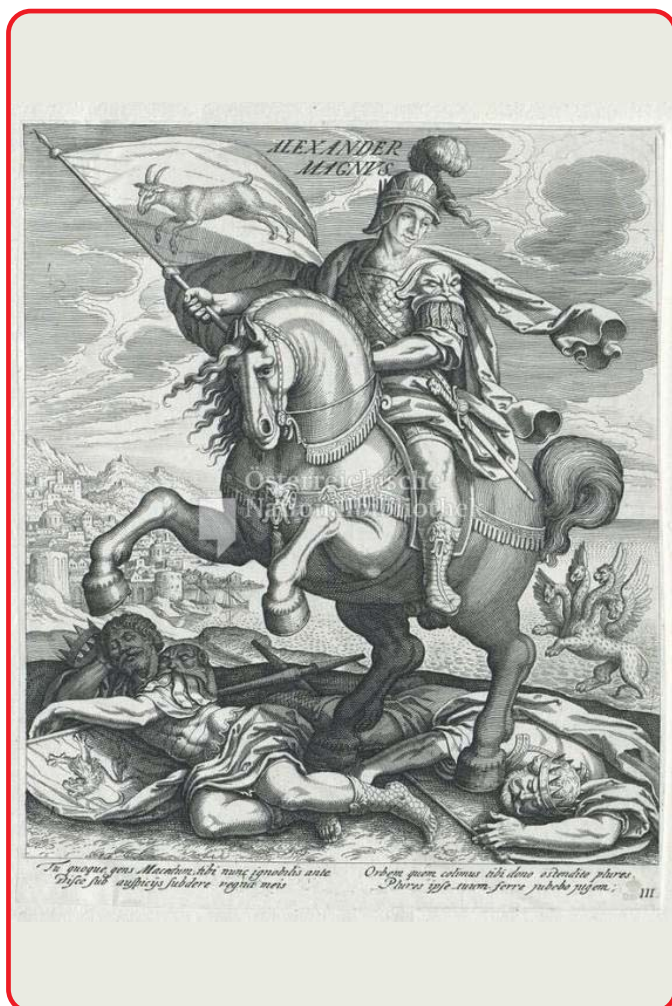
Наслов: Koloriertes Wappenbuch

Автор: Joachim von Windhag

Издание: ракопис, прва половина на
XVI век

Место: Тубинген, Германија

Блазон: зелено, разгневен сребрен јарец,
на десно

Александар во Alexander der Große, König von Makedonien

Наслов: Alexander der Große, König von
Makedonien

Автор: непознат

Издание: графика, прва половина на
XVI век

Место: Виена, Австрија

Графика на која Александар е прикажан
како го јавува Букефал и во десната рака вее
знаме на копје. На знамето е прикажан
јарец/коза

Блазон: на поле, јарец (без бои)

Грбот на Македонија со армила и самострел

Македонија во Tombo das armas

Наслов: Tombo das armas dos reis e titulares e de todas as famílias nobres do reino de Portugal intitulado com o nome de Tesouro de nobreza"

Автор: Francisco Coelho

Издание: ракопис, 1675

Место: Лисабон, Португалија

Грбот насловен Македонија се наоѓа меѓу територијални грбови од Пиринејскиот полуостров

Блазон: зелено, златна армила

Македонија во Sammelband mehrerer Wappenbücher

Наслов: Sammelband mehrerer Wappenbücher

(Збирка од неколку грбовници)

Автор: непознат

Издание: ракопис, околу 1530, Баварија

Место: Минхен, Германија

Збирка на неколку грбовници. Во неа се среќаваат и грбови на Александар

Блазон: злато, три црни лакови од самострел во столб (еден под друг)

Грбот на Александар со грифон

Александар во Ingeram-Codex

Наслов: Ingeram-Codex Wappenbuch
des Österreichischen Herzogs Albrecht VI
Автор: Ingeram, H.
Издание: ракопис, 1459
Место: Виена, Австрија

Блазон: црно, златен грифон

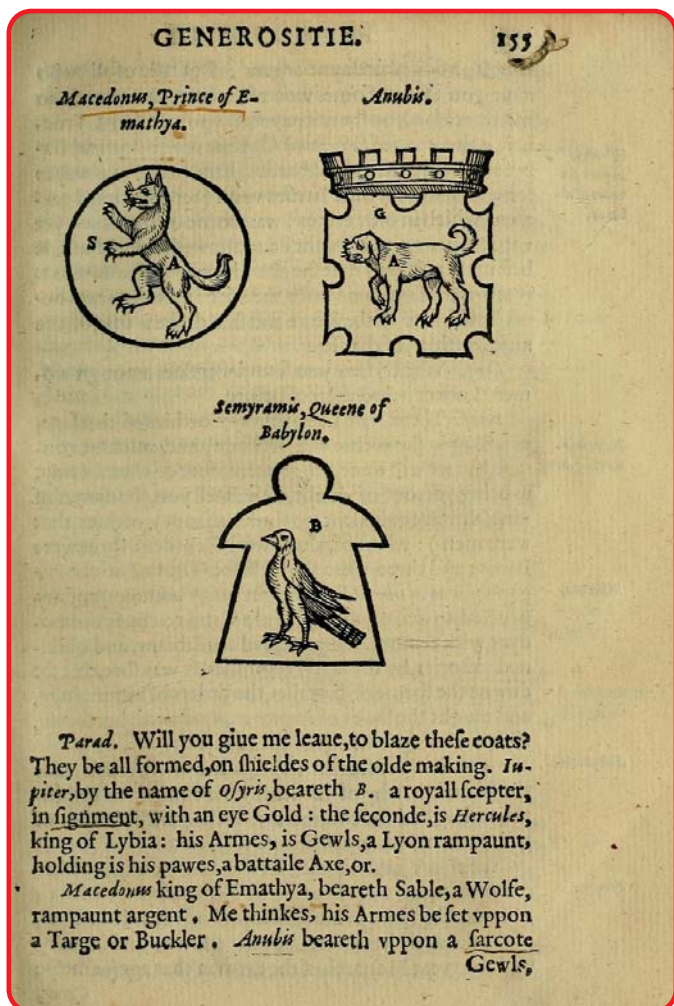
Александар во Wappenbuch des St. Galler Abtes Ulrich Rösch

Наслов: Wappenbuch des St. Galler Abtes
Ulrich Rösch
Автор: Ulrich Rösch
Издание: ракопис, XV век
Место: Сент Гален, Швајцарија

Блазон: црно, златен грифон

Грбот на Ематија СО ВОЛК

Ематија во Блазонот на Господата

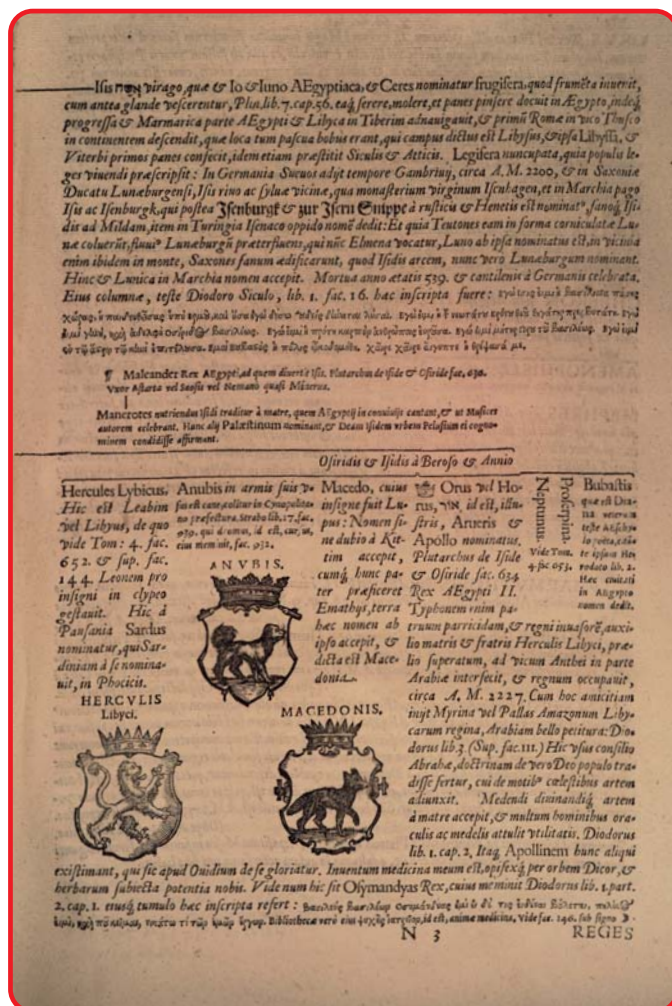
Наслов: The Blazon of Gentry

Автор: Џон Ферн

Издание: печатено, 1586

Место: Лондон, Англија

Блазон: црно, сребрен волк

Ематија во Theatrum genealogicum

Наслов: Theatrum genealogicum

Автор: Херонимус Хенинг

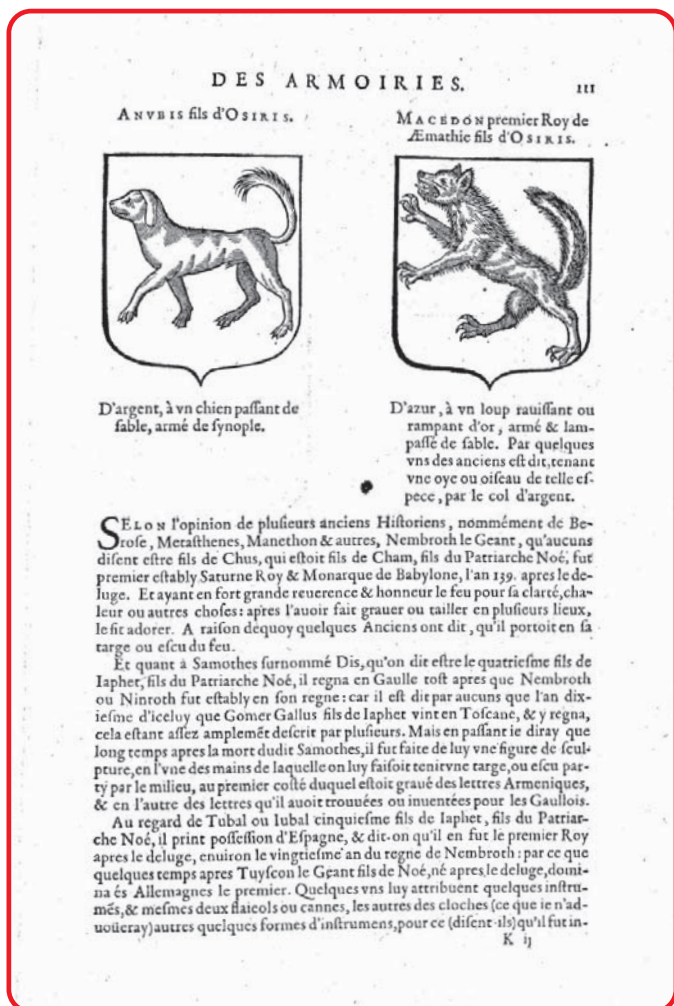
Издание: печатено, 1598,

Магдебург, Германија

Блазон: волк во од на лево, на брег
(нема бои)

Грбовите на Ематија и Александар со волк

Ематија кај Жером де Бара

Наслов: Le blason des armoiries
Автор: Жером де Бара
Издание: печатено, 1579, Париз
Место: Париз, Франција

Блазон: сино, златен разјарен волк
вооружен црно

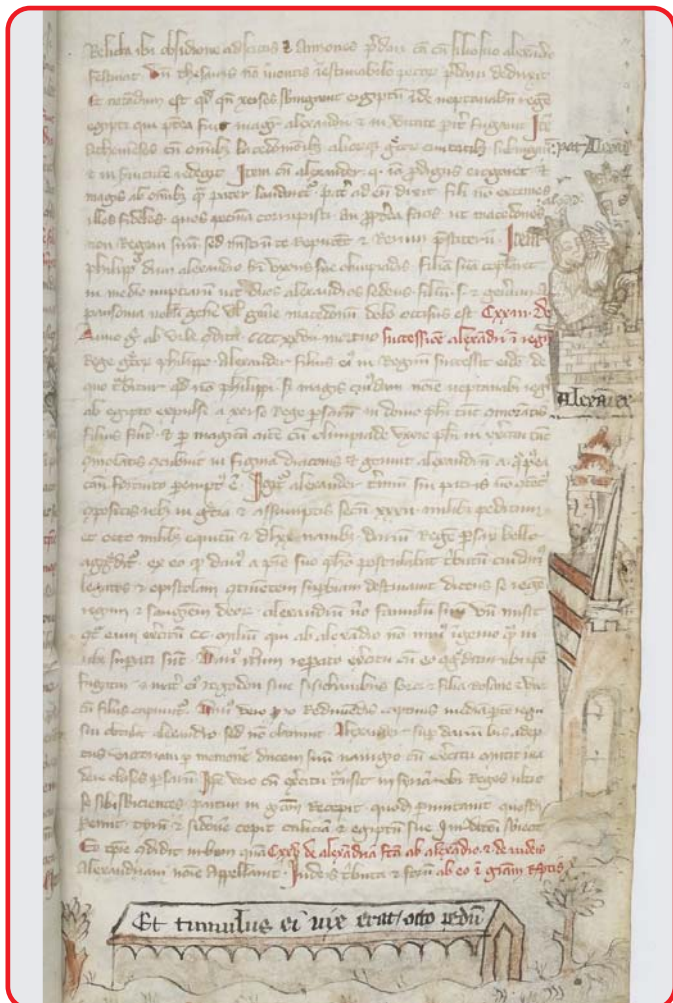
Александар во Плутарховите биографии

Наслов: Übersetzung des Plutarch
Автор: Johan Sieder
Издание: печатено, 1502, Виена
Место: Виена, Австрија

Блазон: сребрено, разјарен волк, природно

Грбовите на Александар и кралот на Солун со превези

Александар во Anonymi chronicon

Наслов: Anonymi chronicon à mundi
creatione ad annum 1220

Автор: Colbetinus

Издание: ракопис, XIV век

Место: Париз, Франција

Блазон: сребрено, три црвени превези

Кралот на Солун во Livro do Armeiro-Mor

Наслов: Livro do Armeiro-Mor

Автор: João do Cró

Издание: ракопис, 1509

Место: Лисабон, Португалија

Во овој грбовник се среќава и
грб на Александар

Блазон: златно, четири тесни превези,
црвени

Македонски територијално – хералдички систем

голем
грб

среден
грб

мал
грб

државна круна

круна на регион

круна на
главен град

круна на општина
со седиште во
рурална средина

круна на општина
со седиште во
урбана средина

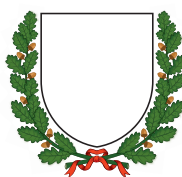
круна на општина
со седиште во
рурална средина

Радовиш

Ново Село

Охрид

Свети Николе

Чешиново

Облешево

Демир Хисар

Сопиште

Територијални круни

Македонското хералдичко здружение (МХЗ) во 2013 година го усвои Македонскиот територијално – хералдички систем (МТХС).

Според системот единиците на локална самоуправа имаат грбови во три форми: мал, среден и голем грб.

ЕЛС со урбано седиште имаат градобрански круни. ЕЛС со рурално седиште имаат палисадна круна.

Видови венци

Хералдички венец претставува флорална декоративна параферналија.

Од 2003 до 2018 беа усвоени шест грбови на општините Радовиш (тутун), Ново Село (костен), Охрид (даб со желеди), Свети Николе (жито), Чешиново – Облешево (ориз) и Демир Хисар (бука). Општина Пробиштип ги содржи формалните елементи на системот меѓутоа нарушува неколку негови одредби. Во 2023 беше усвоен и грбот на општина Сопиште (даб).

Грбот на Радовиш

грбот од 1960тите

грбот од 1990тите

Хералдички грб на Радовиш

Општина Радовиш прва усвојува целосно хералдички грб според правилата на МТХС. Во дизајнот на грбот се искористени мотиви и од претходните амблеми.

Воведен е нов симбол во хералдиката: радовишки крст.

Блазон на голем грб

Штит: сребрено, црвен радовишки крст, црвен градобрански обраб

Круна: бедемска круна со две странични правоаголни кули и една средишна кула со порта поставени на дијадема, сето златно

Венец: зелено тутуново лисје обвиткано со црвено-бела декоративна лента

Грбот на Скопје

1339

1928

1934

1950

1964

1965

1970 – денес

Тековен грб на Скопје и други историски грбови

1339, знамето над Скопје, Angelino Duilcerto
1928, предлог за грб
1934, грб на Скопје, Кралство Југославија
1950, грб на Скопје, од туристичка мапа
1964, грб на Скопје, плакат
1965, грб на Скопје, Книга за Скопје

Грб на Скопје од 1970 до денес

Хералдички предлог за грб на Скопје

Штит: сино, на зелна планина со снежни врвови од сребрен сидан мост, сребрена сидина тврдина во лево

Круна: златна бедемска круна со четири кули сидана златно, сета украсена со рубини и бисери

Венец: две зелени дабови гранки со златни желади, соединети со црвена лента

Грбовите на Охрид и Демир Хисар

Хералдички грб на Охрид

Штит: сино, на зелен брег сребрена сидина со порта меѓу две кули. Во подножјето вода. Над сè златен едреник со сребрено едро, снижен

Круна: златна бедемска круна со три кули сидана златно, на средишната кула порта, сета украсена со рубини и бисери

Венец: две зелени дабови гранки со златни желади, соединети со црвена лента

Хералдички грб на Демир Хисар

Штит: лево брановидно скосен на црвено и црно. Врз отворена сребрена книга со златен повез вкрстени сребрен бодеж со златна рачка и златна кубура со сребрена цевка. Во основа златна тројна дабова гранка

Круна: златна бедемска круна со три кули сидана златно, на средишната кула порта

Венец: две букови гранки природно обоени на дното поврзани со црвена лента

Грбовите на Ново Село и Сопиште

Хералдички грб на Ново Село

Штит: расечен црно и злато, кула,
во основата два брановидни ремени,
сè обратно обоено

Круна: златна палисадна круна

Венец: златно костеново лисје
обвиткано со црвена лента

Хералдички грб на Сопиште

Штит: златно, црвена божица – мајка,
на црвена бордура 4 сребрени цветови
од цреша со златен полен и 4 златни
гроздови, наизменично

Круна: златна палисадна круна

Венец: зелен дабов венец обвиткан
со црвена и златна лента

Грбовите на Чешиново – Облешево и Свети Николе

Хералдички грб на Чешиново – Облешево

Штит: по брановиден шеврон на црвено и сребрено, две штркови глави, кои излегуваат од страните, обратно обоени, во челото три сребрени оризови класје, во основата извор во црвено

Круна: златна палисадна круна

Венец: златни оризови класја испреплетени со црвена лента со сребрен ширит

Хералдички грб на Свети Николе

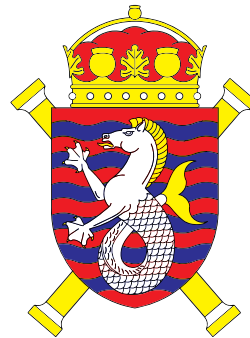
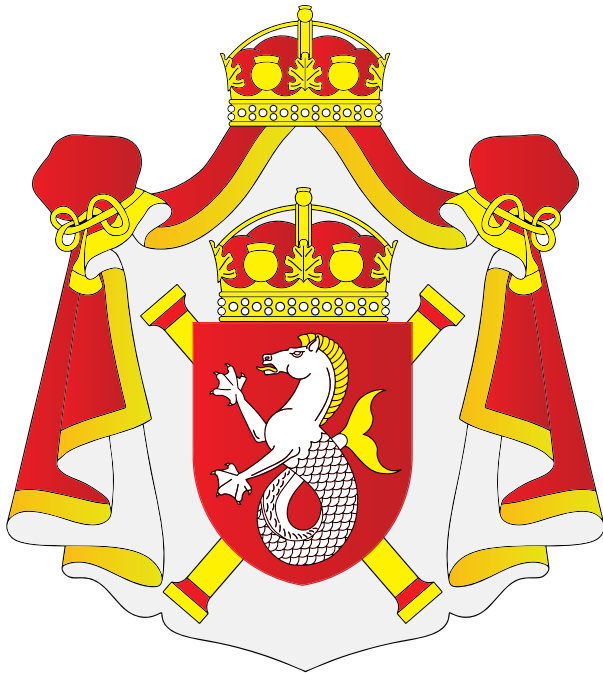
Штит: на лево закосен златно и зелено, крст од пастирски стапови обратно обоен

Круна: златна бедемска круна со три кули сидана златно, на средишната кула порта

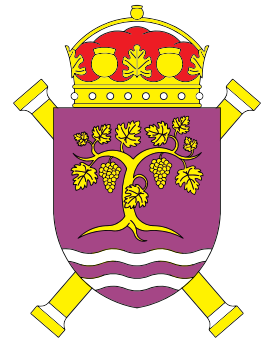
Венец: златни житни класови преплетени со зелена лента со златен ширит

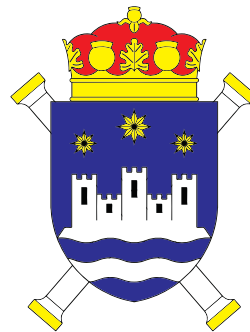
Хералдика на Македонското грбословно друштво

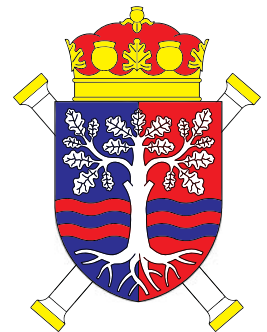
Вардарски хералд

Еригонски хералд

Брегалнички персевант

Пчински персевант

Грб на МГД

Црвено, сребрен хипокамп, со канџи, јазик, грива и перка, сите златни.

Над штитот круна на главен хералд на МГД. Зад штитот вкрстени две палки на главен хералд.

Над штитот голема црвена мантија, поставена сребро, со златна хералдска круна

Симболика

Хипокампот е симбол кој му се припишува на Александар Македонски

Грбови на службеници на МГД

Грб на Вардарски хералд

Црвено, шест брановидни ремена, сини, сребрен хипокамп, со канџи, јазик, грива и перка, сите златни. Над штитот хералдска круна. Зад штитот вкрстени две хералдски палки

Грб на Еригонски хералд

Пурпурно, винова лоза со плод, сето златно, во основа два брановидни ремена, сребрени. Над штитот хералдска круна. Зад штитот вкрстени две хералдски палки

Грб на Брегалнички персевант

Сино, на брег сребрена тврдина со три кули, во основа два сини брановидни ремени. Над секоја кула по една осумкрака златна звезда. Над штитот персевантска круна. Зад штитот вкрстени две персевантски палки

Грб на Пчински персевант

Расечен на сино и црвено, два брановидни ремена, обратно обоени, врз сè искорнато дабово дрво, сребрено. Над штитот персевантска круна. Зад штитот вкрстени две персевантски палки

Државна и институционална хералдика

**Грб на Претседател
на Република Македонија**

Штит поделен на вртешка од 16 злато и црвено, завртено за половина. Во средината безант обрабен црвено.

Под штитот две вкрстени гранки од македонски даб со по осум листови и осум плодови, сето златно

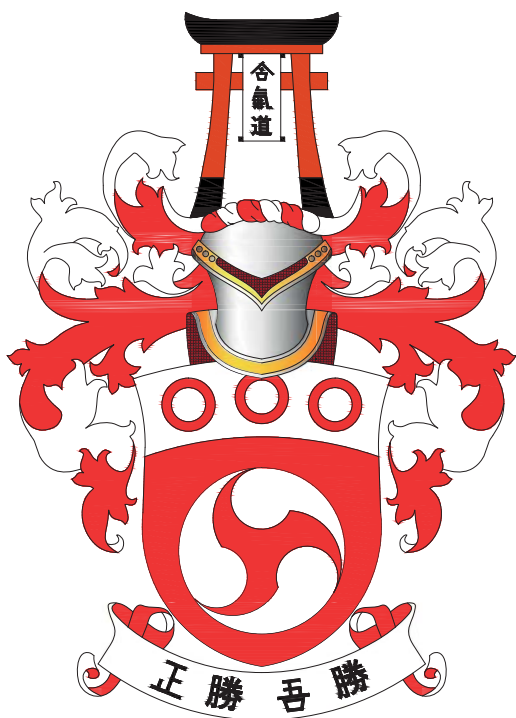

**Грб на Македонска православна црква –
Охридска архиепископија**

Црвено, златен храм. Штитот е обвиен со црвена мантија поставена со сребро окрунета со златна архијерејска митра. Зад плаштот вкрстени златни крст и жезол

Корпоративна хералдика

Грб на Аикидо клуб Агатсу

Штит: црвено, на сребрена рондела
црвен трискел/тројник, на сребрено
чело три црвени прстена

Челенка: јапонска порта „тори“,
портокалова со црни основи и покрив,
од портата виси натпис АИКИДО
со црни канџи букви

Мантија: црвено поставено сребрено

Девиза: масакатсу агатсу (со
јапонски канџи букви)
Девиза на македонски: вистинската
победа е победа над себе

Грб на Клуб на генерали

Штит: црвено со златен обраб,
единствениот знак за припадност на
армијата (златно сонце со дванаесет
конвергентни, кои продолжуваат во
дивергентни отсечени зраци, диск на
вртешка од 16 злато и црвено, завртено
за половина, во средината безант
обрабен црвено). Зад штитот вкрстени
две генералски палки.

Челенка: над венец од тутуново
лисје, четири осумкраки ѕвезди (1-2-1),
сето златно.

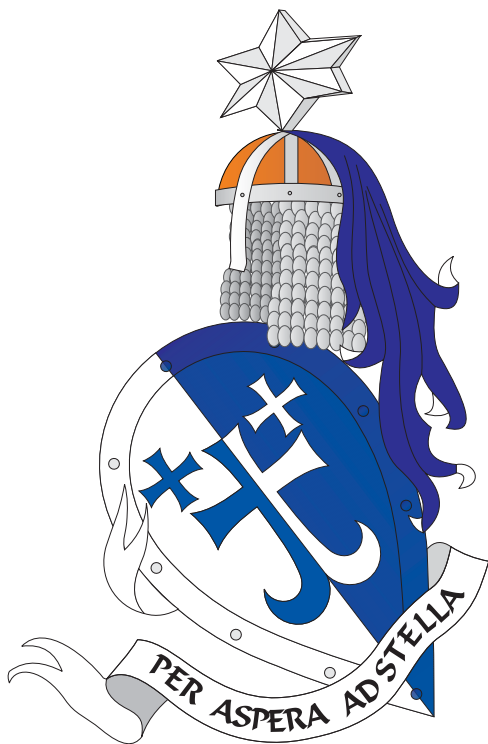
Мантија: црвено поставено златно

Девиза: pro patria vitam

Девиза на македонски: за татковината
животот

Лична хералдика

Грб на Кирил Трајковски

Штит: расечен сребро и сино,
тевтонски крст на вера, меѓу
два тевтонски крста во глава,
сè обратно обоено

Челенка: шестокрака звезда сребро

Мантија: сино поставено сребрен

Девиза: per aspera ad stella

Девиза на македонски: преку трње
до звезда

Грб на Ставре Циков

Штит: сино, златен грифон качен на
црвена основа од три ритчиња во
подигање, кој во раката држи крст потпрен
на основата од чиј центар зрачи сонце

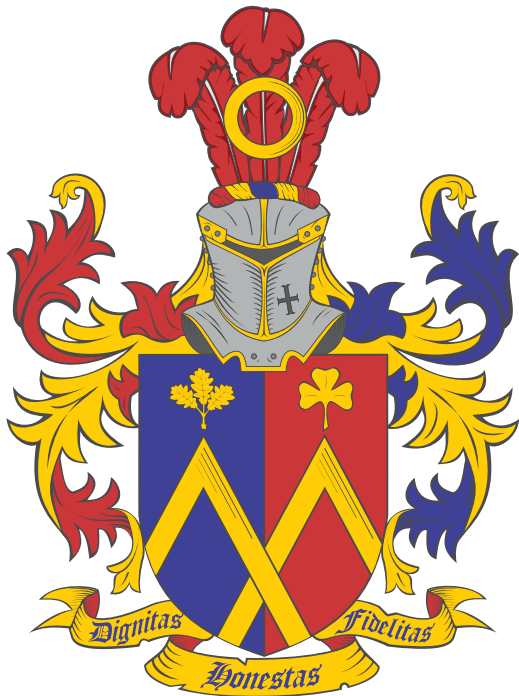
Челенка: златна крилата рака која држи
крст од чиј центар зрачи сонце

Мантија: сино поставено златно

Девиза: слобода, правда, вера

Лична хералдика

Грб на Александар Јанчески

Штит: расечен на сино и црвено, две тесни стропила испреплетени, во чело во десно дабово гранче, во лево детелина, сите златни

Челенка: на три црвени ноеви перја
златен прстен

Мантија: црвено и сино поставено златно

Девиза: dignitas, honestas, fidelitas

Девиза на македонски: достоинственост,
чесност, верност

Грб на Марија Крстевска

Штит: сребрено, посеано со црни продупчени осмокрака ѕвезди, на црн лев превез златна фасција

Челенка: две дабови гранки со сребрени желади врзани во дното со црвена врвца, исправена златна фасција вооружена сребрено

Мантија: црно поставено сребрено

Девиза: semper parata

Девиза на македонски: секогаш подготвена

Хералдизација на општински амблеми

Хералдизиран грб на Штип

Актуелниот амблем на Општина Штип со минимални интервенции лесно може да прерасне во хералдички грб

Блазон

Штит: сребрено, на син брег сина тврдина со три кули, во основа два сребрени брановидни ремени
Круна: златна бедемска круна со три кули сидана златно, на средишната кула порта
Венец: лоровови гранки преплетени во дното со црвена лента

Симболика

Тврдината го претставува древно Астибо, а двата брановидни ремена реките Брегалница и Отиња кои течат низ градот Штип

Хералдизиран грб на Струмица

Хералдизацијата на актуелниот амблем на Општина Струмица се заснова на прикажаните симболи во неговото трето поле, а имено: планина, тврдина и ѕвезди

Блазон

Штит: сино, на сребрен тробрег златна тврдина со три кули, надвишена од три осмокраки сребрени ѕвезди
Круна: златна бедемска круна со три кули сидана златно, на средишната кула порта
Венец: лоровови гранки преплетени во дното со црвена лента

Симболика

Сребрениот тробрег е асоцијација на планината Беласица. Златната тврдина е претстава на Цареви Кули, а трите осмокраки ѕвезди се асоцијација на прво познато историско име на градот Струмица, Астрадајон

heraldika.org.mk